

POSTANOWIENIE

Dnia 16 marca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania F. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.
z udziałem zainteresowanych: E. H., T. S. i G. K.
o składki,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 16 marca 2021 r.,
skargi kasacyjnej F. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 5 grudnia 2019 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 10 maja 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne dla G. K. jako pracownika u płatnika składek F. sp. z o.o. w R. (poprzednio Przedsiębiorstwo- Handlowo - Usługowe F. spółka cywilna J. H., I. S.) obejmuje przychód z tytułu umowy o pracę zawartej z płatnikiem F. sp. z o.o. (dawniej Przedsiębiorstwo- Handlowo - Usługowo - Produkcyjne F. spółka cywilna J. H., I. S.) oraz przychód z tytułu zawartej umowy o dzieło z Przedsiębiorstwem Wielobranżowym F. [...] s.c. T. S., E. H. w okresie od stycznia 2013 do grudnia 2013 r.

Odwołująca się wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji i ustalenie, że podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i zdrowotne została ustalona przez płatnika w prawidłowej wysokości. Następnie w piśmie z dnia 6 kwietnia 2017 r. odwołująca się podtrzymała swoje stanowisko i ponadto wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji i stwierdzenie, że brak jest także podstaw do ustalenia odpowiedzialności F. sp. z o.o. z tytułu opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne dla G. K. jako pracownika PHU F. s.c. w R..

Sąd Okręgowy w G., wyrokiem z dnia 29 grudnia 2017 r., w punkcie 1., zmienił zaskarżoną decyzję i stwierdził, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne dla zainteresowanego G. K. stanowi podstawa wymiaru składek zadeklarowana przez płatnika — F. sp. z o.o. w R. (poprzednio J. H. i . S. - wspólników Przedsiębiorstwa Usługowo Handlowo - Produkcyjnego F. s.c.), w punkcie 2. oddalił odwołanie w pozostałym zakresie, w punkcie 3. rozstrzygnął o kosztach postępowania.

W uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy stwierdził, między innymi, że F. sp. z o.o. w R., po myśli art. 93a § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 1325 ze zm.) ponosi odpowiedzialność za zobowiązania spółki przekształcanej — Przedsiębiorstwo Handlowo - Usługowo - Produkcyjne F. spółka cywilna J. H., I. S. (dalej PUHP F. s.c.) - powstałe przed dniem przekształcenia. Odwołująca się ponosi zatem odpowiedzialność za zobowiązania z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne za byłych pracowników PUPH F. s.c., na takich samych zasadach, na jakich kontynuuje stosunki pracownicze nawiązane przez pracowników ze wspólnikami PUHP F. s.c. W konsekwencji, odwołanie, w zakresie w jakim odwołująca się Spółka domagała się zmiany zaskarżonej decyzji przez stwierdzenie, że brak jest podstaw do ustalenia odpowiedzialności F. sp. z o.o. w R. z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne dla zainteresowanego jako pracownika PUHP F. s.c., jako nieuzasadnione, zostało na mocy art. 477 ¹⁴ § 1 k.p.c. oddalone w tej części.

Sąd Okręgowy ocenił, że „w pozostałej części” decyzja jest nieprawidłowa, bowiem zainteresowany w ramach umów o dzieło zawartych z PW F. [...] spółką

cywilną T. S. i E. H. (PW F. [...]) nie świadczył pracy na rzecz odwołującej się F. sp. z o.o. w R. (swojego pracodawcy) w rozumieniu art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 266 ze zm.). Z tego powodu Sąd, na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., „zmienił zaskarżoną decyzję jak w sentencji”.

W wyniku apelacji organu rentowego, Sąd Apelacyjny w [...], wyrokiem z dnia 5 grudnia 2019 r., zmienił zaskarżony wyrok w pkt. 1. i oddalił odwołanie.

Sąd Apelacyjny stwierdził (odnośnie do zażalenia F. Spółki z o.o. w R. na postanowienie zawarte w punkcie 3. wyroku Sądu Okręgowego w przedmiocie kosztów postępowania), że Sąd Okręgowy w punkcie 1. wyroku potwierdził jeden z dwu elementów kontrolowanych decyzji, a mianowicie ustalenie podstawy wymiaru składek z tytułu świadczonej przez zainteresowanego pracy na rzecz odwołującej się (F. sp. z o.o.) - i to w wysokości przez nią zadeklarowanej. W tym zakresie była to okoliczność bezsporna i nie wymagała potwierdzenia tego faktu orzeczeniem sądowym. Natomiast drugi element zawarty w treści decyzji - ustalenie podstawy wymiaru składek i wskazanie odwołującej się jako podmiotu zobowiązanego do ich uiszczenia z tytułu zatrudnienia zainteresowanego w spółce PW F. [...] s.c. - został usankcjonowany treścią punktu 2 wyroku.

Rozstrzygając merytorycznie apelację organu rentowego, Sąd Apelacyjny (odmiennie niż Sąd Okręgowy) przyjął, że zainteresowany w okresie objętym decyzją świadczył pracę na rzecz odwołującej się F. sp. z o.o. w R., swojego pracodawcy (art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Podkreślił, że w związku z tym organ rentowy zasadnie ustalił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne zainteresowanego, obejmującą nie tylko wynagrodzenie uzyskiwane przez niego w spornych okresach w F. sp. z o.o., ale też uzyskiwane z tytułu wykonywania umów o dzieło w PW F. [...] s.c. (art. 18 ust. 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych).

Sąd Apelacyjny stwierdził na koniec, że: „(...) podzielił argumentację zaprezentowaną przez organ rentowy w apelacji w odniesieniu do treści punktu 1 zaskarżonego wyroku uznając, że nie obejmuje on pełnego spektrum treści wynikającej z kontrolowanej decyzji i na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji. W konsekwencji Sąd Apelacyjny w punkcie 2 wyroku zmienił orzeczenie

o kosztach procesu zawarte w punkcie 3 zaskarżonego wyroku wobec oddalenia odwołania w całości, a w punkcie 4 umorzył postępowanie zażaleniowe odwołującą się spółki, bowiem wobec zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenia odwołania zażalenie to stało się bezprzedmiotowe.”.

F. sp. z o.o. w R. zaskarżyła powyższy wyrok skargą kasacyjną, zarzucając:

1. naruszenie przepisów postępowania, które to uchybienie mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a to art. 327¹ § 1 pkt 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przez wewnętrzną sprzeczność uzasadnienia wyroku uniemożliwiającą kontrolę kasacyjną, a polegającą na tym, że z jednej strony Sąd Apelacyjny uznał, że wyrok Sądu pierwszej instancji w istocie potwierdził prawidłowość decyzji wydanych przez organ rentowy, gdyż w punkcie 1. wyroku potwierdzono ustalenie podstawy wymiaru składek z tytułu pracowniczego zatrudnienia (co było okolicznością niesporną), a w punkcie 2. oddalono odwołanie w zakresie kwestionującym zasadność regulowania składek z tytułu umów o dzieło zawartych przez pracowników odwołującego z F. [...] s.c., przy jednoczesnym uznaniu przez Sąd drugiej instancji, że *„pkt. 1 zaskarżonego orzeczenia nie obejmuje pełnego spektrum treści wynikającej z kontrolowanej decyzji”*,
2. naruszeniu przepisów postępowania, które to uchybienie mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a to art. 373 § 1 k.p.c., przez brak odrzucenia apelacji organu rentowego, zaskarzającej wyrok Sądu Okręgowego w G. z dnia 29 grudnia 2017 roku, sygn. akt VIII U [...], jako niedopuszczalnej z uwagi na:
 - a) brak interesu prawnego organu rentowego w zaskarżeniu powyższego orzeczenia w wyżej wymienionym zakresie zaskarżenia, skoro zgodnie z oceną prawną wyrażoną przez Sąd Apelacyjny, wyrok w istocie nie prowadził do zmiany zaskarżonej decyzji i potwierdzał stanowisko wyrażone przez organ rentowy w zaskarżonej decyzji,
 - b) brak substratu zaskarżenia, skoro zgodnie z oceną prawną wyrażoną przez Sąd Apelacyjny, wyrok Sądu Okręgowego pozostawał niekompletny, jako nierozstrzygujący w swej sentencji zasadności bądź braku zasadności zobowiązania odwołującą się Spółkę do regulowania składek za swoich pracowników z tytułu umów o zawartych przez tych pracowników z PW F. v

S.C.,

3. naruszenie przepisów postępowania, które to uchybienie mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a to art. 378 § 1 k.p.c., przez rozpoznanie sprawy z przekroczeniem granic apelacji, co polegało na przeprowadzeniu kontroli prawidłowości postępowania przed sądem pierwszej instancji w zakresie spójności treści sentencji wyroku z treścią uzasadnienia wyroku oraz w zakresie kompletności sentencji, mimo niepodniesienia przez organ rentowy zarzutów naruszenia prawa procesowego w zarzutach apelacji w tym zakresie (tj. art. 328 k.p.c.),
4. naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 8 ust. 2 lit. a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przez błędną jego wykładnię, wyrażającą się w uznaniu, że pracownikiem, w rozumieniu wskazanego przepisu, jest również osoba, która na podstawie umowy o dzieło zawartej z podmiotem trzecim, świadczy pracę na rzecz tego podmiotu i jego kontrahentów, przy uwzględnieniu faktu, iż podmiot ten współpracuje z pracodawcą osoby zatrudnionej na podstawie umowy cywilnoprawnej w zakresie odrębnych od wskazanych w umowie o dzieło zleceń, których rozliczenie następuje na podstawie niezależnego od umowy o dzieło stosunku faktycznego i prawnego,
5. naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 8 ust. 2 lit. a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przez niewłaściwe zastosowanie i dokonanie subsumpcji normy prawnej wynikającej z tego przepisu do ustalonego w sprawie stanu faktycznego, pomimo braku podstaw do przyjęcia, że korzyści z pracy wykonywanej na podstawie umowy o dzieło przez G. K. czerpał jego pracodawca (tj. PUHP F. s.c.), a nie podmiot, z którym współpraca ta została nawiązana na podstawie umowy o dzieło, tj. PW F. [...] S.C.;
6. naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 6 k.c., przez jego niewłaściwe zastosowanie i błędne rozłożenie ciężaru dowodu w znaczeniu materialnym, przejawiające się w uznaniu za udowodnione okoliczności wskazanych w apelacji przez organ rentowy, podczas gdy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. nie przedstawił żadnych dowodów i

argumentów pozwalających na przyjęcie, iż korzyści z pracy świadczonej przez G. K. w oparciu o umowę o dzieło zawartą z PW F. [...] s.c. czerpał PUHP F. s.c., a twierdzenia przedstawione przez organ rentowy w toku postępowania apelacyjnego stanowią wyłącznie polemikę z ustaleniami poczynionymi przez Sąd Okręgowy i dowodami zaoferowanymi przez stronę skarżącą;

7. naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a to art. 382 k.p.c., przez bezpodstawne pominięcie przez Sąd drugiej instancji części materiału dowodowego zgromadzonego przed Sądem pierwszej instancji i wydanie orzeczenia wyłącznie na podstawie własnego materiału dowodowego, tj. z pominięciem wyników postępowania dowodowego przeprowadzonego przez Sąd pierwszej instancji oraz z zaniechaniem obowiązku rozważenia na nowo całego zebranego w sprawie materiału dowodowego i przeprowadzenia jego własnej samodzielnej oceny, przy uwzględnieniu zasad wynikających z art. 233 § 1 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca powołała się na jej oczywistą zasadność, gdyż Sąd drugiej instancji, wydając zaskarżone orzeczenie:

1. dopuścił się wewnętrznej sprzeczności w treści uzasadnienia, bowiem uznał, że wyrok Sądu pierwszej instancji w sposób kompleksowy rozstrzygał odwołanie, potwierdzając w punkcie 1. sentencji prawidłowość wydanej przez organ rentowy decyzji i oddalając odwołanie w pozostałym zakresie (pkt 2 sentencji), przy jednoczesnym uznaniu przez Sąd drugiej instancji, że *„pkt. 1 zaskarżonego orzeczenia nie obejmuje pełnego spektrum treści wynikającej z kontrolowanej decyzji”*, co w sposób oczywisty stanowiło naruszenie art. 327¹ § 1 pkt 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c.,
2. powinien był odrzucić apelację organu rentowego jako niedopuszczalną ze względu na to, że:
 - a. organ rentowy nie posiadał interesu prawnego w jego zaskarżeniu, skoro, jak stwierdził Sąd Apelacyjny, wyrok Sądu Okręgowego potwierdza w punkcie 1. sentencji prawidłowość wydanej decyzji, a w punkcie 2. oddala odwołanie w pozostałym zakresie, czym Sąd drugiej instancji naruszył w

- sposób oczywisty art. 373 § 1 k.p.c. (mając przy tym na względzie, że zaskarżeniu podlega sentencja wyroku, a nie jego uzasadnienie),
- b. brak było substratu zaskarżenia, a więc istnienia orzeczenia (jego części), która mogłaby podlegać zaskarżeniu; Sąd Apelacyjny uznał, że zaskarżony wyrok, w punkcie 1, swoją treścią nie obejmuje pełnego *spectrum* treści wynikającej z kontrolowanej decyzji, a jednocześnie uwzględnił apelację co do treści nieobjętej sentencją wyroku, czym w sposób oczywisty naruszył art. 373 § 1 k.p.c., skoro wyrok Sądu pierwszej instancji, w ocenie Sądu drugiej instancji, nie rozstrzygał całości żądania, to powinien zostać uzupełniony - nie jest jednak dopuszczalne zaskarżenie orzeczenia nieistniejącego,
3. przekroczył granice apelacji z tej przyczyny, że wykroczył poza zarzuty naruszenia prawa procesowego postawione przez organ rentowy w apelacji i dokonał kontroli prawidłowości postępowania przed Sądem pierwszej instancji w zakresie spójności treści sentencji wyroku z treścią uzasadnienia wyroku, mimo niepodniesienia przez organ rentowy stosownych zarzutów naruszenia prawa procesowego w zarzutach apelacji, czym naruszył w sposób oczywisty art. 378 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Odnosząc się do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. (na którą powołuje się skarżąca), należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić

podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20 poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Podkreślić przy tym należy, że naruszenie przepisów postępowania podlega ocenie kasacyjnej uwzględniającej treść art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., który za uzasadnioną podstawę kasacyjną uznaje tylko takie naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy.

Podłożem stanowiska skarżącej o kwalifikowanym naruszeniu art. 373 § 1 k.p.c. jest twierdzenie sprowadzające się do tego, że wyrok Sądu pierwszej instancji nie zawiera rozstrzygnięcia, które mógłby zaskarżyć organ rentowy, stąd jego apelacja wniesiona została od nieistniejącego wyroku.

Założenie to jest oczywiście błędne, ponieważ Sąd pierwszej instancji, na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., uwzględnił (w części) odwołanie i zmienił w części zaskarżoną decyzję, eliminując z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne dla G. K., u płatnika składek F. sp. z o.o. w R., przychód osiągnięty z tytułu zawartej z Przedsiębiorstwem Wielobranżowym F. [...] s.c. T. S. , E. H. umowy o dzieło (pkt 1). Natomiast w punkcie 2. oddalił żądanie odwołującej się w zakresie, w jakim wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji i stwierdzenie, że „brak jest także podstaw do ustalenia odpowiedzialności F. sp. z o.o. z tytułu opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne dla G. K. - jako pracownika PHU F. s.c. w R.”, tj. jej poprzednika prawnego (pismo z dnia 6 kwietnia 2017 r.).

Mało klarowne wywody Sądu drugiej instancji odnośnie do tego, o czym rozstrzygają poszczególne punkty wyroku Sądu pierwszej instancji, nie mają w związku z tym znaczenia i jeśli nawet podzielić w tym zakresie zarzut naruszenia art. 327¹ § 1 pkt 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c., to uchybienie to nie ma istotnego wpływu na wynik sprawy. Ważne jest bowiem to, że nastąpiła zmiana zaskarżonej

decyzji i na mocy wyroku Sądu pierwszej instancji skarżąca zwolniona została z obowiązku obliczenia podstawy wymiaru składek z uwzględnieniem przychodu uzyskanego przez zainteresowanego z tytułu umowy o dzieło zawartej z PW F. [...] s.c., który to obowiązek został orzeczony w zaskarżonej decyzji („podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne dla G. K. jako pracownika u płatnika składek F. sp.z o.o. w R. (poprzednio Przedsiębiorstwo- Handlowo - Usługowe F. spółka cywilna J. H. I. S.) obejmuje (...) przychód z tytułu zawartej umowy o dzieło z Przedsiębiorstwem Wielobranżowym F. [...] s.c. T. S., E. H. w okresie od stycznia 2013 do grudnia 2013 r.”).

Zatem organ rentowy miał interes w zaskarżeniu wyroku Sądu pierwszej instancji, a jego apelacja nie podlegała odrzuceniu.

Natomiast to, że organ rentowy w apelacji nie postawił stosownych zarzutów naruszenia prawa procesowego (art. 328 § 2 k.p.c.) w zakresie niespójności treści sentencji wyroku z treścią uzasadnienia wyroku (choć zdaniem Sądu Najwyższego, jest ono nie tle niespójne, co nieprecyzyjne), nie zwalniało Sądu drugiej instancji od samodzielnego określenia istoty sprawy poddanej pod osąd (określenia czego spór dotyczy). W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07 (OSNC 2008 nr 6, poz. 55), której nadano moc zasady prawnej wyjaśniono, że obowiązujący model apelacji pełnej (*cum beneficio novorum*) polega nie na rozpoznaniu apelacji przez sąd drugiej instancji, ale na ponownym merytorycznym rozpoznaniu sprawy w granicach zaskarżenia i nie mogą stać temu na przeszkodzie wady uzasadnienia sądu pierwszej instancji, także nie wytknięte w apelacji. Zatem również nieuprawniony jest zarzut kwalifikowanego naruszenia art. 378 § 1 k.p.c.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ k.p.c. orzekł jak w sentencji.